

Variációk az ODR-re

Tudja-e? Ha a tanulásához, kutatásához, munkájához keresett dokumentumokat könyvtárunkban nem találja meg, kérésére az eredeti anyagot vagy annak másolatát más könyvtárból beszerezzük és rendelkezésére bocsátjuk. A könyvtárközi dokumentumszolgáltatás módjáról és feltételeiről a könyvtár munkatársai részletes tájékoztatást adnak. Használja ki a könyvtári rendszer előnyeit, vegye igénybe a könyvtárközi szolgáltatásokat! – ez a szöveg olvasható 10 000 plakáton, ugyanez 20 000 szórólapon. Nem valószínű, hogy olvasatlan maradnának. Aki könyvtárba jár, természetesen tud olvasni. A plakátok is, a szórólapok is szépek, feltűnőek, szinte személyre szólóak, személyre szabottak. És gondoljunk bele abba is, mikor kerülnek – szinte kényszerítő erővel – az olvasó, a könyvtárlátogató szemhatárába. Pont akkor, amikor *nem* találta meg az épp keresett és olyigen vágyott dokumentumot, amikor már épp elkezdett bosszankodni, amikor elkezdett felhagyni a reménnyel, amikor kezdte úgy vélni, mire sem jó az ő könyvtára, hisz éppen azt a könyvet, azt az információt, azt a dokumentumot (stb.) nem tudja a kezébe adni, nem tudja szolgáltatni, amire – épp most és mennyire, de mennyire – szüksége lenne, azaz lett volna. Egy ilyen, úgy véljük éppen nem fiktív, kimódolt, csak a képzeletben létezhető szituációban a plakát, a szórólap ereje meghatványozódik. Megvan a megoldás, megvan, szinte már megvan a könyv, az információ, a dokumentum. Épp csak a könyvtárhoz kell fordulni. Mi sem könnyebb. És ebben a pillanatban, ebben a föllásban, ebben a szituációban csak egy dolog nem történhet meg. Nem, semmiképp. Mert ha igen, vége a világnak. Nem történhet meg, hogy a könyvtáros *nem tud mit kezdeni a kéréssel, kérdéssel*. Hisz a plakát, a szórólap szövege világos (és milyen megnyugtató, milyen mindent ígérő, milyen a terhet, a gondot, a töprengést az olvasó válláról levéző): a könyvtárközi dokumentumszolgáltatás módjáról és feltételeiről a könyvtár munkatársai részletes tájékoztatást adnak. Hát persze. Ha arra biztatnak, hogy vegyem igénybe a könyvtárközi szolgáltatást (ők mondják, kérik, ők biztatnak engem), ha azt állítják, méghozzá feltűnően, látványosan, kérés nélkül, a plakáton, a szórólapon, hogy beszerzik, megszerzik, ideadják, nekem adják az itt és most nem talált dokumentumot, akkor persze hogy mindent tudnak erről az akcióról, folyamatról, arról, hogy mi annak a *módja*, mik a *feltételei*. Elképzelhető-e, hogy az olvasó másként reagáljon, másképp vélekedjen? Nem képzelhető el. És ha nem, akkor a könyvtárosnak viszont tényleg tudnia kell a módot és a feltételeket, és – török szakad, de – felvilágosítást kell adnia, a kívánt dokumentumot be kell szereznie, rendelkezésre kell bocsátania, könyvtárközi szolgáltatást kell nyújtania.

DE HOGYAN? DE HONNAN? DE MIKÉNT?

Persze költői a kérdés. Minden könyvtáros tudja, mi fán terem, mi fán termett az ODR. Megtanulta annak minden csinját, bínját, járatos nemesak annak elméleti rendszerében, felépítésében, de ismeri annak gyakorlatát is. Pontosan tudja, hogy az ODR-en keresztül, annak bázisán miképp lehet, miként célszerű, hogyan prak-

tikus, könnyű és gyors a könyvtárközi kölcsönzés lebonyolítása, a könyvtárközi szolgáltatások nyújtása. Aki még sohase csinálta, az is mindennel tisztában van, alig várja, hogy végre produkálhassa is magát, a rendszert, az ODR-t mint olyant.

VAGY NEM?

VAGY AZÉRT MÉGSE ANNYIRA? NEM EGÉSZEN ÚGY? NEM OLYAN HOLTBIZTOSAN?

Bizony meglehet, bár senkit sem szeretnénk gyanúsítani. Ám az ördög nem alszik. Kiben-kiben kételyek is támadhatnak. „Hiszen bírja, bírja vén ember is vasát / De csak fiataltól telik e gyorsaság” – ahogyan Arany írta volt. Hátha én már nem is vagyok olyan fiatal, bírom, bírom még, de...

Nos, az ilyen kételkedőknek, önmagukban kételkedőknek, nem egészen biztosaknak, a tanultakat, olvasottakat, az ODR-ről szóló híradásokat lassan-lassan már a tudatküszöb alá sepregetőket hatalmasan megtámogathatja egy frissen megjelent kis kiadvány. A könyvtári rendszer stratégiai fejlesztése című sorozatban jelent meg, Richlich Ilona szerkesztésében az *Országos Dokumentum-ellátási Rendszer. Tájékoztató a könyvtárak közötti dokumentum- és információszolgáltatásról* című füzet. Alig hat ív mindösszesen, de minden megtalálható benne, amire a könyvtárosnak – ebben a témában – szüksége lehet.

A füzet közli az Országos Dokumentum-ellátási Rendszerről a könyvtári törvényben leszögezeteket, megtalálható benne dr. Skaliczki Judit fészes, tömör, minden lényegeset összefoglaló kisesszéje (*A hazai könyvtárügy fejlesztésének kiemelt projektje: az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer*), dr. Kenyéri Katalin ír benne az ODR működésével kapcsolatos feladatokról, Richlich Ilona számol be arról, milyen gyakorlati tudnivalók vannak a dokumentumok könyvtárak közötti szolgáltatásaival kapcsolatban, Koltay Klára írja meg azt, hogy hogyan lehet használni az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer lelőhely-adatbázisát. A kiadvány tartalmazza még az ODR könyvtárainak lajstromát, valamint az ODR munkabizottsága tagjainak névsorát is. És persze, talán mondani is felesleges, ez a munka nem afféle díszkiadvány, szerzői nem tudományos, vagy szakírói életművük egy új darabjaként alkották meg, nem óhajtották kirakatba tenni (egyébként valóban bámulatra méltó) tudásukat, ismeretanyagukat, tájékozottságukat (stb.). Közvetlenül és minden elemében gyakorlatiasan, praktikusán, azonnal felhasználhatóan szólnak arról, amiről szólnak. Azt, éppen azt a könyvtárost szólítják meg, éppen ahhoz fordulnak kollegiális közvetlenséggel és segítőkészséggel, akit, akinek szituációját a fentiekben, a plakát- vagy szórólapolvasóval szemben felvázolni igyekeztünk. Aki e füzetet elolvassa, aki azt a keze ügyében tartja, annak nem kell, annak nem lehet zavarba jönnie. Az tudni fogja, ha jön a kérdés, a kérés, mit mondjon, mit tegyen, milyen lépéseket lépjen meg, mihez nyúljon, és persze azt is, mire és kire, mikre és kikre számíthat, lépéseinek milyen következményei lesznek, hogyan fog festeni – akár menet közben – ez az egész.

A könyvtáros – ne áltassuk magunkat – magányos lény. Egyedül áll szemben az olvasóval, neki, éppen neki kell ott és azonnal válaszolnia, neki, egyszemélyben kell helytállnia mindenért, ami könyvtár, ami a könyvtár. Nyilvánvaló, hogy segítségre, támogatásra, támaszra szorul. Még ha mindent és mindig tud is. De hát – ugye? – azért nem mindig és mindenkor ez a helyzet. Kell tehát ez a kiadvány, kell ez a segítség, és jó hogy van. (VK)